

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Mars 1884, kl. 5 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af 59 § Riksdagsordningen.

Vid flera föregående riksdagar hafva förslag framstälts om sådan ändring af 59 § Riksdagsordningen, att utväg bereddes Riksdagen att uppskjuta den slutliga pröfningen af viktigare ärenden till nästföljande riksdag. Frågan om en dylik grundlagsändring, först väckt vid 1873 års riksdag, förevar sedan de tvenne dernäst följande åren likasom ock år 1878. Konstitutions-Utskottet, af hvilket frågan första gången bragtes å bane, har, då den sedermera af enskilda motionärer återupptagits, alltjemt förordat förändringen. De derom framlagda förslag har ock Första Kammaren biträdt; men vid Andra Kammarens afslag har frågan för hvarje gång förfallit.

Under erinran om hvad sålunda tidigare förelupit samt med åberopande af hvad i ämnet vid föregående riksdagar blifvit i motioner samt af Konstitutions-Utskottet anfördt, har vid innevarande riksdag Herr *Schenström* genom en i Andra Kammaren väckt, till Utskottet hänvisad motion, N:o 26, upptagit det förslag, som vid 1878 års riksdag framlades af Utskottet, samt, med förslag alternativt derom, att tredje riksdagen inom Andra Kammarens valperiod ej borde ega uppskofs rätt, hemställt,

att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling någotdera af följande alternativa förslag till förändrad lydelse af 59 § Riksdagsordningen:

antingen 1:o): »Betänkande, som af ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt Utskott afgifvits, skall i begge Kamrarne för ärendets

afgörande, så vidt ske kan, samtidigt föredragas. Efter betänkandets första föredragning skall detsamma hvila på bordet. Vid nästa föredragning, ehvad öfverläggning då eger rum eller ej, må det, på flera ledamöters förenade begäran, åter göras hvilande. Men då saken tredje gången förekommer, skall den till afgörande företagas. Genom Kamrarnes sammanstående beslut må dock afgörandet af betänkande från ständigt eller särskildt Utskott kunna till nästa lagtima riksdag uppskjutas, derest förslag derom inom någondera Kammaren blifvit väckt senast vid betänkandets andra föredragning. Dylikt förslag skall genast Medkammaren delgifvas och kan endast en gång bordläggas. Beslutas uppskofvet, skola vid den riksdag, dertill ärendet blifvit uppskjutet, talmännen ofördröjligen till fortsatt behandling föredraga betänkandet, hvarefter dermed förfares i enlighet med hvad angående inkommet utskottsbetänkande i allmänhet är föreskrifvet. Rörer betänkandet någon af Konungen hos Riksdagen gjord framställning, då må beslut deröfver ej uppskjutas, utan att Konungen dertill samtycker.

Betänkande, som afgifvits af tillfälligt Utskott, föredrages i den Kammare, som Utskottet tillsatt, och förfares derefter vidare med målet såsom ofvan är sagdt; dock att afgörandet icke må till annan riksdag uppskjutas.

Om uppskof med beslut öfver hvilande förslag till förändringar i grundlagarne stadgas i 64 §.

Utskotts förberedande hemställanden och förfrågningar må genast afgöras, derest icke någon Kammarens ledamot bordläggning begär.“
eller 2:o) i allt öfrigt lika med föregående, men efter orden: eller särskildt Utskott kunna införas följande: från första eller andra riksdagarne inom Andra Kammarens valperiod uppskjutas till nästa lagtima riksdag, derest förslag o. s. v.

Till stöd för den ifrågasatta lagförändringen har hufvudsakligen anförts, att Riksdagens verksamhet till icke ringa mån varit hämmad genom en arbetsordning, som föranledt, att en ganska stor del af riksdagstiden hunnit förflyta, innan något viktigare ärende kunnat förberedas till slutlig handläggning; hvaremot under de sista veckorna af Riksdagens sammanvaro Kamrarnes bord varit så fyllda af utskottsbetänkanden, att tiden knappt räckt till för ärendenas behandling. I synnerhet hade detta förhållande inverkat menligt på handläggningen

af de större frågor, hvilka fordrat en mera grundlig och fullständig utredning af Utskott och derföre icke kunnat hos Riksdagen förekomma förr än inemot slutet af dess samvaro, då de åter under trycket af en allmän brådska icke kunnat af Riksdagen pröfvas med all den omsorg, de förtjenat. Med vidtagande af en lagförändring, som gåfve Riksdagen magt att till den nästföljande uppskjuta ett ärende, skulle dessa missförhållanden undanrödjas. Maktpåliggande frågor, som till Kamrarne inkommit emot Riksdagens slut och då måst trängas ej blott med hvarandra utan ock med åtskilligt mindre viktigt, kunde, der de uppskötes till nästföljande riksdag, då af Kamrarne lugnt och utan ängslig brådska pröfvas med noggrant öfvervägande af den utredning, Utskotten åt dem gifvit. Då vidare åt denna pröfning komme att egnas den första tiden af riksdagen, skulle jemväl åstadkommas det redan i och för sig eftersträfvansvärda, att arbetet blefve jemnare fördeladt på den för Riksdagen anslagna tid. Häraf skulle i sin ordning följa, att riksdagarne sannolikt kunde avslutas tidigare än under nu gällande arbetsordning. —

Dessa grunder hafva vid de föregående riksdagar, då detta ärende förekommit, varit för Utskottet bestämmande. Man kunde må hända vänta, att äfven nu förslaget skulle af Utskottet förordas. Vid den granskning af ämnet, som nu företagits, har Utskottet emellertid funnit sig böra frånträda sin förra ställning till frågan. Utskottet underkänner visserligen icke det beaktansvärda, som onekligen innefattas i de skäl, hvilka för lagförändringen andragits. Obestriddigt är, att mången gång under riksdagarnes sista veckor så många ärenden förelegat till afgörande, att Riksdagens ledamöter ej kunnat egna dem alla en så noggrann uppmärksamhet, som ärendenas vikt fordrat och riksdagsmännen för visso sjelfve önskat. Och om än, i betraktande deraf att motionernas antal alltjemt nedgår, detta missförhållande torde år efter annat minskas, kan i allt fall antagas, att detsamma äfven framgent skall förekomma. Likaså må ej förnekas, att den första tiden af riksdagen företer en mindre brådska än den senare. Men om än vid dessa förhållanden förslaget synes tilltalande, så visa sig dock vid närmare granskning åtskilliga omständigheter, de der förringa dess värde. Enligt den uppfattning, som Utskottet vid förnyad pröfning erhållit, skulle de fördelar, förslaget möjligen komme att medföra i afseende å behandlingen af en eller annan enskild fråga, ernås genom stadganden, som för riksdagsarbetet öfver hufvud kunde verka synnerligen menligt.

I första hand framställer sig det förhållandet, att förslag om uppskof antagligen skulle inom Kamrarne väckas angående ett vida större

antal frågor än dem, om hvilkas uppskjutande Riksdagen kunde enas. För vissa riksdagsmän kunde *en* fråga, för andra åter en annan, synas lämpligen böra uppskjutas. Åtskilliga fruktlösa förhandlingar vore att förvänta angående väckta uppskofsfröslag. Dessa öfverläggningar blefve må hända ej så kortfattade, som man kunde förmena i betraktande deraf, att de allenast anginge frågan om ett uppskof. Men i den mån dylika diskussioner komme att föras utan att leda till åsyftad påföljd, i samma mån föröddes en tid, som kunnat bättre användas. För den möjliga vinsten af ett eller annat gagneligt uppskof, hade man banat väg för ändamålslösa förhandlingar af en utsträckning, hvilken icke kan på förhand beräknas.

Vidare skulle tillvaron i grundlagen af bestämmelser, sådana som de föreslagna, helt visst föranleda Riksdagens ledamöter att redan från riksdagens första tid beräkna antagligheten af, att en fråga blefve uppskjuten, och deras arbete å förebragta ärenden skulle af dylika antaganden påverkas. Intresset att förskaffa sig noggrann insigt i en fråga skulle hos en del af de riksdagsmän, hvilka icke i egenskap af utskottsledamöter hade att taga henne i närmare skärskådande, helt visst minskas, när befaras måste, att det kanske vore mera välbetänkt lemna den frågan å sido och i stället nedlägga ökadt arbete på andra. Men häraf blefve en följd, att Riksdagens ledamöter mot slutet af riksdagen befundes mindre förberedda och hemmastadda i åtskilliga frågor än de skulle hafva varit, om det varit på förhand klart, att hvarje vid riksdagen väckt förslag skulle vid densamma slutligen pröfvas. Uppskof, hvartill eljest skälig anledning ej skulle hafva förekommit, kunde då finnas nödiga.

För arbetet vid en senare riksdag skulle vidare den omständigheten, att viktiga ärenden till densamma uppskjutits, ej verka förmanligt. Det är sant, att under riksdagens första veckor arbetet i Kamrarna är jemförelsevis obetydligt. Men under tiden äro Utskotten i full verksamhet, och man har ej skäl att antaga, att ej då de Riksdagens ledamöter, hvilka ej äro invalda i Utskotten, väl använda sin tid att förskaffa sig kännedom om de frågor, som vid riksdagen bragts å bane. Om nu under berörda tid Riksdagens uppmärksamhet toges i anspråk för qvarliggande ärenden från föregående år, så skulle, enär Utskottens arbeten ej då kunde ostörtdt bedrifvas, Utskottens utredningar och utlåtanden låta vänta på sig längre än under nu bestående ordning. Någon rätt att till följande riksdag uppskjuta en frågas förutgående handläggning af Utskott är ej i förslaget medgifven. Den omständigheten, att riksdagens början upptagits af förhandlingar om uppskjutna frågor, skulle, jemväl den, i sin mån verka derhän, att hos Riksdagens ledamöter kännedomen om de vid Riksdagen väckta frågor blefve mera

bristfällig än hvad nu kan vara förhållandet. Vid riksdagens slut skulle ärendena hopas till större mängd än nu, på samma gång riksdagsmännen om dem egde mindre insigt.

I öfrigt kunde lätt inträffa, att ett till en senare riksdag uppskjutet ärende ej komme att erhålla den behandling, som med uppskofsbeslutet åsyftades. Vore det af större vigt och i öfrigt sådant, att om dess rigtiga lösning skiljaktiga åsichter förefunnes, så kan man förutse att vid den riksdag, till hvilken ämnet uppskjutits, åtskilliga motioner derom skulle väckas. När dessa motioner till vederbörligt Utskott öfverlemnades, måste antagligen det bordlagda utlåtandet dit återförvisas. Men dermed gick man miste om förmånen att få det uppskjutna ärendet pröfvadt vid riksdagens början. Inom Utskottet, som kanske till stor del bestode af ledamöter, hvilka ej der haft plats det föregående året, kunde en ny fullständig beredning blifva af nöden. Af en dylik ordning skulle antagligen ej saken, än mindre sjelfva riksdagsarbetet vinna. Särskildt skulle olägenheterna af ett beslut om återremiss kunna komma att framträda i det fall, att frågan förut behandlats af Särskildt Utskott, men den senare Riksdagen ej beslöte tillsätta ett sådant för ämnets förnyade handläggning. Denna handläggning komme att tillhöra helt andra personer än dem, som vid den föregående riksdagen haft att yttra sig om frågan. Men härmed skulle dennas lösning försvåras, och tid spillas.

Utskottet håller alltså före, att en rättighet för Riksdagen att uppskjuta framlagda ärenden ej är gagnelig. Utskottet kan ej förorda den ens med den begränsning, motionären i sitt senare alternativ åt densamma gifvit. De brister, som vidlåda densamma, skulle, om de än ej komme att i synnerlig mån framträda vid den första eller andra riksdagen af en Andra Kammarens valperiod, nogsamnt visa sig under den tredje, som hade att pröfva så väl nykomna förslag som ock de från föregående riksdag uppskjutna.

På grund af det anförda hemställer Utskottet,

att Herr Schenströms ifrågavarande förslag icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 Mars 1884.

MAGNUS HALLENBORG.

Reservation:

af Herr *Hallenborg*, med hvilken Herrar Friherre *Nordenskiöld*, Friherre *von Essen*, *von Ehrenheim*, *Burenstam*, *Reuterswärd*, *de Maré* och *Hammarhjelm* instämt: "Då de skäl för bifall till ifrågavarande grundlagsförändring, hvilka vid föregående tillfällen blifvit af Utskottet anförda, enligt min åsigt fortfarande äro fullt gällande, har jag ansett, att Utskottet äfven nu bort tillstyrka densamma."

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Mars 1884, kl. 5 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i §§ 1 och 5 af Tryckfrihetsförordningen.

Till Konstitutions-Utskottet har öfverlemnats en inom Andra Kamraren af Herr *Borg* väckt motion, N:o 47, innefattande förslag till sådan ändring i Tryckfrihetsförordningen, att boktryckeri måtte få anläggas hvar som helst inom landet, i eller utom stad.

Den fråga, hvilken härmed blifvit Riksdagens pröfning underställd, har vid flera föregående tillfällen utgjort föremål för dess öfverläggningar och beslut. Särskilda ledamöter af Bondeståndet föreslogo vid riksdagen 1865—1866, att gällande begränsningar i fråga om rättigheten att anlägga boktryckeri borde till större eller mindre omfattning upphävas. Med biträdande af motionärernes åsigt om det olämpliga i dessa begränsningar, tillstyrkte Konstitutions-Utskottet utsträckning af nämnda rättighet derhän, att boktryckeri finge anläggas hvar som